

Список бібліографічних посилань:

1. Здрок О. Н. Гражданский процесс зарубежных стран. Курс лекций: учебное пособие. Мн.: БГУ, 2004. С. 147.
2. Малюкина А. В. Принцип концентрации гражданского процесса основные теоретические положения и их реализация: дис. . . . канд. юрид. наук: 12. 00. 15. М., 2008. С. 156.
3. Балюк М. І., Луспеник Д. Д. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідях). Коментарі, рекомендації, пропозиції. Х., 2008. С. 708.
4. Рязановский В. А. Единство процесса: учебное пособие. М.: ОАО «Издательский Дом «Городец», 2005. С. 80.
5. Васильковский Е. В. Учебник гражданского процесса. 2-е изд., переработанное. М.: Издание Бр. Башмаковых, 1917. С. 429.
6. Гурвич М. А. Принципы советского гражданского процессуального права. Избранные труды: в 2 т. Краснодар: Совет. Кубань, 2006. Т. 2. С. 544.
7. Сахнова Т. В. Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты. Москва: Волтерс Клувер., 2008. С. 696.

УДК 347. 63

Катерина Сергіївна НАУМЕНКО,

заступник директора – начальник відділу навчально-методичної роботи Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7403-0419>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ДИТИНИ

На початку ХХ століття права дитини розглядались, в основному, як міри по захисту від рабства, дитячої праці, торгівлі дітьми, проституції неповнолітніх, повної влади батьків, економічної експлуатації. Питання про необхідність регулювання прав дітей виникло порівняно недавно. Роль у цьому зіграли і наслідки Першої світової війни щодо цивільного населення, і зростаючий інтерес до проблеми захисту дітей у більшості країн Європи та Північної Америки.

У межах Ліги Націй була створена Міжнародна асоціація турботи про дітей, а в 1924 році прийнято Женевську декларацію прав дитини, яка містить положення про те, що має бути створено для дітей, не виокремлюючи права дитини в окрему категорію. Декларація стала першим міжнародно-правовим документом у сфері охорони прав та інтересів дитини і вперше сформулювала цілі та принципи захисту прав дитини. Але, на жаль, декларація не змогла згуртувати держави для міжнародного співробітництва в цій галузі, головним чином через

відсутність єдиних принципів взаємодії та механізмів реалізації норм. Держави зверталися до цієї декларації лише фрагментарно з окремих питань у сфері охорони прав дитини.

Якщо в Декларації прав дитини 1924 р. діти розглядалися виключно як об'єкт захисту, то з прийняттям Декларації прав дитини 1959 р. дитину почали розглядати і як суб'єкт прав (1). Дана Декларація визначила конкретні права дитини, закріплені у відповідних міжнародно-правових принципах, що надало можливість розглядати дітей як носіїв визначених прав. Однак лише з прийняттям 20.11.1989 р. Генеральною Асамблеєю ООН Конвенції про права дитини (2) діти стали повноцінними суб'єктами права в країнах, які підписали і ратифікували цю конвенцію. Саме після прийняття Конвенції про права дитини 1989 р. почалися процеси з приведення національних законодавств у відповідність до міжнародних стандартів у цій сфері. Був утворений спеціальний міжнародний орган, що здійснює контроль за дотриманням прав дитини – Комітет з прав дитини. Усі держави-часники Конвенції зобов'язані періодично подавати Комітету звіти про проведені ними заходи щодо забезпечення прав дитини. Захист прав дітей у відповідних сферах також здійснюють спеціалізовані установи ООН – Міжнародна організація праці (МОП), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВОЗ), Організація ООН з питань науки, культури і мистецтва (ЮНЕСКО) та інші.

Визнання особистих немайнових прав дітей міжнародним правом і приведення національних законодавств у відповідність до цих норм спричинило позитивні зміни в частині регулювання прав дитини. Діти визнані самостійними суб'єктами особистих немайнових прав, що їм належать.

Станом на сьогодні маємо міжнародні акти, які стосуються прав дитини і до яких приєдналася Україна або які ратифікувала. Цей перелік виглядає так: Конвенція ООН про права дитини, Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії, Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у

збройних конфліктах, Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182, Конвенція про кіберзлочинність, Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, Європейська конвенція про здійснення прав дітей, Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей, Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання, Конвенція про контакт з дітьми, Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми, Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом,

Європейська конвенція про усиновлення дітей (переглянута), Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства тощо.

У представлених документах, повністю або частково, відображені загальновідомі особисті немайнові права, такі як: право на життя, право на здоров'я та його охорону, право жити і виховуватись у сім'ї, право на ім'я, право на освіту та багато інших.

Аналіз міжнародно-правових актів із прав дитини дає підстави твердити про визнання міжнародною спільнотою за дитиною значного масиву її прав та інтересів, а також про напрацювання ефективного механізму їх захисту. Водночас, саме від суспільства та його державної влади залежить спроможність імплементації цих норм та їх реалізації в національному просторі цих держав.

Права дитини, закріплені Конституцією України, знайшли своє відображення в різних нормативних актах. Зокрема, більш детально вони конкретизуються Сімейним кодексом України, Цивільним кодексом України, окремими законами та іншими нормативно-правовими актами. Не варто забувати, що одним з основних компонентів державної політики України у сфері захисту дитинства є вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема імплементація норм міжнародного права. Результатом цієї діяльності є те, що на сьогодні Україна є учасницею цілої низки міжнародних документів у сфері забезпечення прав дитини (3).

Список бібліографічних посилань:

1. Декларація прав дитини 1959 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384
2. Про права дитини: Конвенція ООН від 20. 11. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Сніжко М. Захист прав дітей в Україні з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права // Юридичний журнал, 2009. № 3. С. 83-90.